

ДІЯЛЬНІСТЬ КОМІТЕТУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ БАГАТОКУЛЬТУРНОСТІ У КАНАДІ (60–80-ті роки ХХ ст.)

Статтю присвячено висвітленню багатогранної діяльності Комітету українців Канади щодо формування канадської багатокультурності. Політика багатокультурності відкрила перед українцями нові можливості для розвитку своєї мови, культури, звичаїв і традицій, національного виховання молодого покоління. Наступним важливим етапом у діяльності Комітету стала боротьба за втілення у життя основних положень цієї політики, проголошених керівництвом держави.

Ключові слова: Комітет українців Канади, багатокультурність, політика, мова, культура, національне виховання.

Українська етнічна група Канади належить до найпомітніших українських діаспорних угруповань як з огляду на свою самоорганізацію, так і вплив на політику країни поселення. За більш як столітнє існування за межами батьківщини українська діаспора країни «кленового листа» не лише зберегла свою ідентичність в умовах іншомовного середовища, а й активно розбудувала своє національно-культурне життя, створила дієві громадські організації, що стали центрами життєдіяльності української громади.

З цього погляду особливої уваги заслуговує діяльність національної координаційної ради українських громадських, культурних організацій і церков Канади — Комітету українців Канади (далі — КУК, з 1989 р. — Конгрес українців Канади), який нагромадив величезний досвід у справі консолідації української громади цієї країни. 5–7 листопада 2010 р. відбувся ХХІІІ Конгрес українців Канади, присвячений 70-літтю заснування цієї громадсько-політичної організації. Під час офіційного відкриття цього форуму президент Світового конгресу вільних українців (далі — СКВУ) Є. Чолій зазначив, що одним із найважливіших здобутків КУК було прийняття Канадою статусу багатокультурної держави. Саме вивчення багатогранної діяльності КУК у справі канадської багатокультурності є темою нашого дослідження.

Діяльність цієї поважної організації ще не стала предметом вивчення українських істориків. Серед праць, в яких можна знайти інформацію про життєпис КУК, необхідно виокремити монографії канадських учених

українського походження М. Боровика, М. Марунчака¹. До 50-ліття діяльності КУК Торонтське відділення організації видало перше комплексне дослідження його історії².

Багато уваги висвітленню процесів у середовищі української громади Канади присвятили вітчизняні вчені А. Атаманенко, О. Макар, Ю. Недужко, В. Трощинський, А. Уткін, К. Чернова, А. Шевченко та ін.³ 2003 року в Києві побачив світ перший том збірника документів і матеріалів «На скрижальях історії. З історії взаємозв'язків урядових структур і громадських кіл України з українсько-канадською громадою в другій половині 1940–1980-ті роки», в якому вміщено низку документів із центральних архівів України про діяльність Комітету українців Канади⁴. Значний інтерес для дослідників представляє і збірник документів з нагоди 25-ліття КУК⁵.

Українські вчені досліджують політику багатокультурності й міжетнічних відносин у Канаді. Серед таких слід назвати праці В. Євтуха, О. Картунова, О. Гриценко, О. Сича, Т. Лупула, П. Катеринчука, В. Макара⁶. В. Богатирець опублікувала цикл статей, в яких досліджується політичний досвід і суспільна практика канадського федералізму. У них авторка доводить, що українські канадці стали послідовними прихильниками і провідниками політики багатокультурності⁷.

Проте вищезазначені праці лише побічно торкаються зазначеної проблеми. Разом із тим, дослідження активної діяльності КУК по формуванню і здійсненню політики канадської багатокультурності має вагоме наукове значення і вкрай актуальне для України.

Наприкінці 60-х — на початку 70-х років ХХ ст. у Канаді розпочався активний процес розробки теоретичних засад багатокультурності й застосування їх у багатокультурній канадській дійсності. Ця політика стала засобом реалізації у країні «кленового листа» стратегії соціального консенсусу й стабільності на принципах рівноправного співіснування різних форм культурного життя.

Активним творцем політики багатокультурності був Комітет українців Канади. У березні 1982 р. Комісією сприяння розвитку української спільноти, створеною централею КУК на виконання рішень його тринадцятого конгресу, було підготовлено доповідь «Будування майбутнього: Канадські українці в ХХІ столітті». Її метою було узагальнення історичного досвіду української громади Канади і вироблення пропозиції щодо її подальшого поступу в наступному ХХІ ст.⁸ У цьому документі підкреслювалося: «Ми прагнули бути двокультурними та двомовними, сполучуючи в собі стільки культурного дуалізму в єдиній лояльності Канаді, скільки дозволяли обставини. В результаті етнічність та індивідуальна й групова приналежність, що сягають корінням у етнічну свідомість, належали до наших головних турбот. Просто кажучи, ми зробили набагато більшу ставку на етнічність,

ніж більшість інших народів, які приїхали до Канади. Крім звичайних гордощів за досягнення предків у новій країні, міжнародні умови (автори доповіді мають на увазі «політичне та культурне панування на Україні інших» — Ю.Л.) зобов'язували нас виявити пильність у питанні нашої культурної спадщини, що вражало деяких, а дратувало інших. У Канаді це можна було порівняти тільки з зусиллями тубільного населення та франкомовних жителів у Квебеку та поза ним»⁹ [31, с. 22].

Однією із найдієвіших форм боротьби за багатокультурність були так звані «бріфи» (петиції — Ю.Л.) української громадськості до уряду Канади та окремих її провінцій. Активним розробником «бріфів» був КУК. Уже внаслідок першого «бріфу» (1958 р.) уряд Альберти погодився запровадити вивчення української мови у середніх школах. Другий «бріф» (1964 р.) українці подали «Королівській комісії у справі двомовності й двокультурності» (далі — Королівська комісія). Цю Королівську комісію створено 19 серпня 1963 р. федеральним урядом для вироблення пропозицій щодо подальшої політики влади у галузі мовного будівництва та освіти. У «бріфі» йшлося про двомовність, двокультурність, вклад українців у життя Канади, асиміляційний тиск, вплив більшості, дискримінацію. Особлива увага зверталася на необхідність широкого запровадження української мови як важливого показника національності у навчальних закладах.

Оцінюючи значення цього послання у боротьбі за впровадження двомовності у навчальних закладах Канади, відомий український громадський діяч П. Саварин цілком слушно зауважив: «Сьогодні трудно сказати, який вплив мав цей «бріф» на становище української мови в Альберті, але розголосок нам багато допоміг, і багато деяких, своїх і чужих, задумалися над проблемою мови інших канадців. Я сказав би, що цей «бріф» вияснив урядовим чинникам, що асиміляція — явище жорстоке і ненормальне, не потрібне, бо доводить до конфліктів і незадоволення, а тим самим шкодить національній єдності. Зокрема цей «бріф» вияснив, що свідомі українські канадці на асиміляцію добровільно не підуть, уважаючи, що лояльність супроти Канади не має нічого спільного взагалі з любов'ю до рідної мови й культури»¹⁰.

1968 року Королівська комісія запропонувала змінити статті 93 і 133 канадської конституції — Британського Північно-Американського Акта 1867 р. Її пропозиції зводилися до наступного: «Рекомендуємо, щоб мови англійська і французька були формально визнані офіційними мовами Парламенту Канади, федеральних судів, федерального уряду і федеральної адміністрації... Рекомендуємо, щоб кожна провінція, у якій офіційна мова перейде десять процентів, які цією мовою користуються, визнали мови англійську і французьку як офіційні мови, і що вона акцентує все те, що таке визнання включає... Рекомендуємо, щоб було визнане в шкільній

системі право канадських батьків навчати офіційною мовою їхнього вибору, а ступінь застосування цього повинен залежати від скупчення меншостевого населення...»¹¹.

Член Королівської комісії, відомий українських громадський діяч і науковець професор Я. Рудницький, виражаючи волю української громади, загалом погодився із пропозиціями щодо зміни конституції, але вважав, що їх потрібно вдосконалювати, тому подав у «Меншинному звіті» власні пропозиції. Головною його рекомендацією було визнання не тільки офіційних мов, англійської і французької, а й обласних мов у степових провінціях Канади — мови індіанців, ескімосів, німців та італійців¹².

Проблеми двомовності стали предметом обговорення спеціальної конституційної конференції, що відбулася на початку лютого 1968 р. в Оттаві за участі делегацій усіх провінційних урядів Канади. З цієї нагоди КУК видав так звану «Білу книгу», де від імені української громадськості висунув вимогу забезпечити розвиток української культури і мови, надати право навчання українською мовою у державних школах з першого класу¹³. Незважаючи на те, що ці рекомендації були підтримані багатьма громадськими, політичними і державними організаціями, а також представниками інших етнічних меншин (т. зв. «третій елемент» — Ю.Л.), федеральний парламент їх відхилив і 7 липня 1969 р. прийняв «Закон про офіційні мови», підготовлений Королівською комісією. Згодом цей закон ухвалив сенат і затвердив генерал-губернатор країни.

Неоднозначна реакція «третього елемента» на прийняття закону про дві офіційні мови спонукала прем'єр-міністра Канади П. Трюдо виступити у пресі з офіційним тлумаченням основних положень нового документа. Проте найгостріше питання, що хвилювало представників «третього елемента» — офіційний статус їхніх мов, П. Трюдо обійшов, посилаючись при цьому на те, що «насправді закон стосується лише департаментів і агентств федерального уряду. Він не стосується таких справ, які, згідно з конституцією, підлягають контролю провінцій. Він не змінює ніяких прав або привілеїв відносно мов англійської або французької, які тепер гарантує конституція»¹⁴.

Українська громада при підтримці інших національних меншин продовжувала боротьбу за багатокультурність, а не двокультурність, як того хотіла офіційна влада. Це дало привід відомому політику, сенатору, активному діячеві КУК П. Юзику заявити про особливу роль українських канадців у формуванні мультиетнічного характеру держави і їхнє лідируюче становище серед груп, що становлять «третій елемент» у канадському суспільстві¹⁵.

Питання захисту прав національних меншин Канади й надалі постійно перебували у центрі уваги Президії КУК. У вересні 1970 р. делегація

керівництва Комітету першою серед національних груп виступила на засіданні конституційної комісії палати громад і сенату канадського парламенту під час її першої сесії і передала меморандум у справі багатокультурності. Наприкінці цього ж року на передконгресовій конференції КУК активно обговорювалося питання внесення змін до Конституції Канади для запровадження мовної багатокультурності.

Під час зустрічі в квітні 1971 р. з міністром громадянських справ Р. Станбургом члени Президії КУК з'ясували позицію органів влади щодо рекомендацій, зроблених на користь етнічних громад у четвертому томі повідомлень Королівської комісії двомовності. Українці представили кілька проектів у справі шкільництва, виховання молоді, розвитку радіомовлення і кіно, на реалізацію яких просили у федерального уряду 116 тис. дол.¹⁶

У жовтні 1971 р. за ініціативи КУК було проведено конгрес культурної мозаїки Манітоби за участі 380 делегатів від усіх національних груп провінції, у тому числі 148 від українських організацій. На конференції прийнято резолюцію із пропозиціями щодо розвитку національних культур і мов¹⁷.

Невдовзі П. Юзик подав розроблену українською громадою концепцію багатокультурності на розгляд канадського парламенту. Головні положення цієї концепції зводилися до таких тез: «Громадяни єдиної, об'єднаної і незалежної Канади повинні мати дійсну рівність в політичних і соціально-економічних правах, незалежно від етнічного походження, віросповідання і материнської мови. Всі етнічні групи повинні вносити свій вклад в культурну канадську мозаїку, а держава, в свою чергу, надавати моральну і матеріальну підтримку такій культурній діяльності. У мовному положенні Акта по офіційних мовах англійська мова визнається обов'язковою мовою для всіх канадців, але вивчення національних мов, їх громадське використання повинно заохочуватися і підтримуватися з громадських фондів. Преса має виділяти час і засоби етнічним мовним програмам, культурі і мистецтву малих груп. Уряд на всіх рівнях зобов'язаний боротися з дискримінацією, спрямованою проти етнічних груп».

Активну роль у формуванні суспільної свідомості на підтримку руху за багатокультурність відіграли й інші провідні українські громадські діячі. Так, активіст КУК, професор Альбертського університету М. Лупул був співзасновником програми двомовного англійсько-українського викладання у державних школах провінції Альберта. Він виступив у пресі зі статтями «Шляхи, які відкриваються перед Канадою у час політичної кризи, та їхні наслідки для багатокультурності», «Багатокультурність як державна політика», «Багатокультурність та канадська національна ідентичність», пропагував ідеї багатокультурності на численних семінарах і конференціях з питань взаємовідносин українців з іншими етнічними громадами — єврейською, російською, німецькою, польською¹⁸.

23 квітня 1971 р. делегація Президії КУК у складі президента організації В. Кушніра, фінансового секретаря А. Яремовича та виконавчого директора С. Кальби провела низку зустрічей із представниками федерального уряду з проблем багатокультурності¹⁹. Їх підсумком став третій «бріф» КУК під назвою: «Бріф до уряду Альберти в справі українців згідно з новою канадською конституцією, законами Альберти й політики уряду Альберти», в якому звучала вимога запровадження викладання української мови та історії в інституті східноєвропейських студій університету та українознавчих студійних осередках²⁰. Цей документ ліг в основу т. зв. «нової культурної політики для провінції Альберта». У підготовці урядового документа взяв участь М. Лупул. Згодом федеральний уряд призначив його головою урядового дорадчого комітету в справах багатокультурності у Західній Канаді.

Завдяки наполегливій діяльності КУК та інших українських громадських організацій шляхом проведення конференцій, нарад, участі в діяльності політичних партій, що мали реальну політичну владу, а також безпосередньому контакту Комітету з урядом Канади українська громада досягла прийняття рішення з урахуванням своїх інтересів. 1970 року всі степові провінції ухвалили закони, за якими шкільні ради мали можливість запроваджувати двомовне англо-українське навчання. У жовтні 1971 р. прем'єр-міністр Канади П. Трюдо виклав у палаті послів парламенту засади нової політики багатокультурності. Проголошуючи цей курс, керівник держави зазначав: «Національна єдність, якщо вона повинна мати якесь значення в глибокому особистому сенсі, повинна ґрунтуватися на впевненості у власній індивідуальній окремішності, з цього може вирости повага до того самого в інших і бажання поділяти думки, ставлення та припущення. Енергійна політика багатокультурності створила цю початкову впевненість. Це може створити основу суспільства, базованого на справедливості для всіх»²¹. На думку П. Саварина, ця політика «мала величезне значення для всіх національних меншин світу»²².

Для практичної реалізації політики багатокультурності представники керівництва КУК в березні 1972 р. провели зустрічі у Департаменті державного секретаря. Наступного місяця відбулася нарада з міністром культури провінції Манітоба Л. Дежарденом, де розглядалося виконання рекомендацій конгресу культурної мозаїки. Було вирішено 12 травня провести конференцію багатокультурності Манітоби, на якій створити міжетнічний комітет²³.

У цьому ж місяці в Оттаві за участі керівництва КУК і представників федерального уряду відбулася нарада у справі включення українських культурних проектів в акцію багатокультурності, зокрема відкриття у столиці країни української книгозбірні й центру української документації,

проведення українських культурних програм на канадському радіомовленні й телебаченні.

КУК був активним учасником конгресу культурної спадщини в Онтаріо і конгресів багатокультурності 1972 року, а наступного року — першого всеканадського конгресу багатокультурності в Оттаві. Його підсумком стало створення консультативної ради багатокультурності, до якої ввійшли 7 представників української громади: Л. Кондра, М. Лупул, В. Тарнопольський, М. Плав'юк, С. Потоцька, Л. Квасниця і Е. Остапчук.

У червні 1974 р. через вибори до канадського парламенту керівництво КУК звернулося до лідерів провідних партій із вимогами «проведення в життя рекомендацій Консультативної ради багатокультурності Канади, а зокрема поліпшення навчання мов у національних школах, використання державних засобів масової комунікації». У зверненні також наголошувалось, що КУК «виступає проти так званих «багатокультурних центрів», обороняючи принципи збереження національних культур у Канаді і в справі англо-французької двомовності в б'юрах федерального уряду, рекомендуючи стосувати цю двомовність лише в границях «практичної конечності залежно від потреб населення даного району»²⁴.

Питання втілення у життя основних засад багатокультурності активно обговорювалося на 11-му Конгресі КУК (11–14 жовтня 1974 р.). У прийнятій на форумі резолюції зазначалося, що «дотеперішній поступ на полі багатокультурності не є задовільним. Тому доручаємо президії КУК вжити заходів, щоб уряд Канади створив окреме міністерство культури, включивши до його компетентності всі ділянки багатокультурності, включно з радіо і телебаченням, з метою задоволення потреб всіх культурних груп Канади».

У лютому 1976 р. відбувся другий всеканадський конгрес багатокультурності за участі 12 делегатів від українських громадських організацій. На ньому обговорювалися проблеми збереження рідних мов і реалізації політики багатокультурності²⁵. Незважаючи на пересторогу КУК про заклики деяких представників влади провести ревізію політики багатокультурності, присутній на конгресі міністр багатокультурності Д. Мунро офіційно підтвердив, що уряд і надалі дотримуватиметься проголошених ним основних принципів у цій важливій справі²⁶.

Наприкінці того ж року у Вінніпегу на запрошення Д. Мунро делегація президії КУК взяла участь у конференції, де обговорювалися питання про формування нового складу всеканадської ради багатокультурності, до якої від українців увійшли М. Лупул, П. Кондра, В. Тарнопольський, М. Плав'юк і Р. Олійник²⁷.

І надалі КУК твердо дотримувався основних засад державної політики багатокультурності. На початку 1977 р. Президія Комітету надіслала до

урядових організацій своє рішення проти використання так званих багатокультурних центрів як знаряддя асиміляції. У висліді цієї акції КУК новий міністр Д. Грені на засіданні всеканадської ради багатокультурності у Ванкувері в червні 1977 р. проголосив проект вивчення неофіційних мов, яким скористалися всі українські рідні школи²⁸.

28 лютого 1979 р. Президія КУК надіслала міністрові Н. Кафіку свою інтерпретацію принципів політики багатокультурності, підкреслюючи «першість в збереженні і розвитку національних культур» і знову «застереігаючи перед використанням багатокультурних центрів для розмивання в майбутньому культур окремих націй»²⁹.

У липні 1980 р. керівництво КУК надіслало урядові Канади новий меморандум у справі ревізії конституції країни. У ньому підкреслювалось, що з огляду на переговори федеративного і провінційних урядів Канади стосовно ревізії конституції, Комітет пропонує включити до неї положення про те, що «Канада є нацією вільних людей як репрезентант різних мов і різних культур, на який збереження і розвиток вони мають повне право»³⁰. У лютому 1983 р. в Оттаві на засіданні Ради етнічних асоціацій Канади делегація КУК порушила такі питання, як «розробка етнічних програм на СіБіСі, налагодження співпраці з іншими етнічними репрезентаціями, включення кандидатів від етнічних груп до федеральних рад»³¹.

П'ятнадцятий Конгрес КУК (10–13 жовтня 1986 р.) зазначав активну участь керівництва і місцевих організацій Комітету «в усіх конференціях Ради етнокультурних асоціацій, в якій об'єднувалися всі крайові об'єднання етнічних груп Канади»³². Водночас, звертаючи увагу на безперечно позитивний вплив політики багатокультурності, КУК не перебільшував значення її програм, сподіваючись на власні сили.

Завдяки наполегливій багатолітній діяльності КУК на початку 1971 р. федеральний уряд Канади запровадив політику багатокультурності, головними положеннями якої були урядова допомога у збереженні етнічної самобутності меншинам, подолання упередженості у міжетнічних стосунках, сприяння у навчанні рідними мовами етнічним меншинам³³.

Згодом аналогічні закони ухвалили й провінційні уряди. Політика багатокультурності відкрила перед українцями нові можливості для розвитку своєї мови, культури, звичаїв і традицій, національного виховання молодого покоління. Наступним важливим етапом у діяльності КУК у цьому напрямі стала боротьба за втілення у життя основних положень цієї політики, проголошених керівництвом держави.

¹ *Боровик М.* Століття українського поселення в Канаді (1891–1991). — Монреаль — Оттава, 1991. — 485 с.; *Марунчак М.* Історія українців Канади. — Вінніпег, 1968. — Т. 1. — 464 с.; *Марунчак М.Г.* Історія українців Канади. — Вінніпег, 1991. — Т. 2. — 512 с.

² Нариси історії Конгресу Українських Канадців в Торонто — Торонто, 1991. — 509 с.

³ *Атаманенко А.* Українська діаспора: проблеми і напрями дослідження // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Історичні науки. — Вип. 5: Матеріали Першої міжнародної наукової конференції «Українська діаспора: Проблеми дослідження». — Острог, Торонто, Нью-Йорк, 2005. — С. 5–20; *Лукул Т.Я.* Політизація етнічності як інституційний фактор сучасного процесу канадського націєтворення. — Чернівці, 2010. — 456 с.; *Макар В.Ю.* Соціально-політична інтеграція українців у поліетнічне суспільство Канади. — Чернівці, 2006. — 284 с.; *Макар О.* Роль етнічного фактора в історії канадських українців // Національний фактор і міжнаціональні відносини: історія та сучасність. — Чернівці, 1992. — С. 87–102; *Троцинський В.П.* Українці в світі. — К., 1999. — 352 с.; *Уткин А.И.* Информационная деятельность политических, общественных и религиозных объединений украинской диаспоры в странах Запада (1945–1991 гг.). — Автореф. дис. на соискание учен. степени докт. ист. наук: спец. 00.07.03 «Всемирная история». — К., 1993. — 40 с.; *Чернова К.О.* Співробітництво України з діаспорою США і Канади: витоки, еволюція і перспективи. — Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 00.07.03 «Всесвітня історія» — К., 1994. — 18 с.

⁴ На скрижалях історії. З історії взаємозв'язків урядових структур і громадських кіл України з українсько-канадською громадою в другій половині 1940–1980-ті роки. — К., 2003. — 869 с.

⁵ Комітет українців Канади. Збірник документів і матеріалів у 25-ліття діяльності КУК. 1940–1965. — Вінніпег, 1965. — 310 с.

⁶ Західноканадський збірник. Канадське наукове товариство ім. Шевченка. — Частина 1. — Едмонтон, 1973. — 206 с.; *Картунов О.В.* Етнонаціональна група // Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. — К., 1993. — 800 с.; *Катеринчук П.М.* Еволюція канадського федералізму та проблема Квебека (80–90-ті рр. ХХ ст.). — Автореф. дис. канд. політ. наук: 23.00.02. — Чернівці, 2003. — 22 с.; *Культурна політика: методологічні, правові, економічні проблеми: [зб. наук. праць] Український центр культурних досліджень; Інститут культурної політики.* — К., 1995. — 64 с.; *Лукул Т.Я.* Вказ. праця; *Макар В.Ю.* Вказ. праця; *Сыч А.И.* Украинская община в Канаде: между прошлым и будущим // Российские исследования по канадской проблематике. Труды РАИК. Вып. 3. — М., 1999. — С. 83–98.

⁷ *Богатирець В.В.* Федеральна політика багатокультурності та українська спільнота Канади // Історико-політичні проблеми сучасного світу: Зб. наук. статей. — Чернівці, 2002. — Т. 9. — С. 137–145.

Богатирець В.В. Канадська багатокультурність і квебекська проблема // Держава і право: Зб. наук. праць: юридичні і політичні науки. — К., 2003. — Вип. 21. — С. 648–653.

⁸ Будівання майбутнього: Канадське українство в ХХІ ст. План дій. — Едмонтон., 1986. — С. 1.

⁹ *Маркусь В.* Українська спільнота в широкому американському суспільстві // Українці в американському й канадському суспільствах. Соціологічний збірник. — Джерсі Сіті, 1976. — С. 274–275.

¹⁰ *Саварин П.* Методи збереження української національної субстанції і розвиток культурно-суспільного життя українців у країнах їхнього поселення. — Торонто–Нью-Йорк–Лондон, 1986. — С. 25.

- ¹¹ Руснак І.С., Романюк С.З. Українське шкільництво в Канаді. — Снятин, 2002. — С. 176–177.
- ¹² Дев'ятий Конгрес українців Канади: 11–14 жовтня 1968. — Вінніпег: Ман, 1968. — С. 22; Рудницький Яр. Українська мова й мовне питання в Манітобі // На сторожі. — 1968. — № 6. — С. 15.
- ¹³ Дев'ятий Конгрес українців Канади: 11–14 жовтня 1968. — Вінніпег, 1968. — С. 22–23.
- ¹⁴ Трюдо П. Як розуміти закон про офіційні мови // Нові дні. — 1969. — № 9.
- ¹⁵ Гавриленко Н.И. Украинская этническая группа в жизни Канады: 60–90-е гг. XX в.: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. ист. наук: спец. 07.00.03 «Всеобщая история». — СПб., 2000. — С. 12.
- ¹⁶ Бюлетень КУК. — 1971. — № 1–2. — С. 2.
- ¹⁷ Десятий Конгрес українців Канади: 8–11 жовтня 1971. — Вінніпег, 1971. — С. 65.
- ¹⁸ Бюлетень КІУС. — 2003. — № 3. — С. 1–7.
- ¹⁹ Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі — ЦДАВОУ). Ф. 2. — Оп. 1. — Спр. 1420. — Арк. 4.
- ²⁰ Евтух В.Б. Иммиграция и национальные отношения в истории Канады // Проблемы историографии Канады. — М., 1981. — С. 115.
- ²¹ Будівання майбутнього: Канадське українство в ХХІ ст. План дій. — Едмонтон, 1986. — С. 27.
- ²² Другий Світовий Конгрес Вільних Українців. — Торонто–Нью-Йорк–Лондон, 1986. — С. 181.
- ²³ ЦДАВОУ Ф. 2. — Оп. 1. — Спр. 1422. — Арк. 80.
- ²⁴ Бюлетень КУК. — 1974. — № 2. — С. 1.
- ²⁵ Бюлетень КУК. — 1976. — № 1. — С. 6.
- ²⁶ Дванадцятий Конгрес українців Канади: 7–10 жовтня 1977. — Вінніпег, 1977. — С. 47.
- ²⁷ Бюлетень КУК. — 1976. — № 4. — С. 3.
- ²⁸ Дванадцятий Конгрес українців Канади: 7–10 жовтня 1977. — Вінніпег, 1977. — С. 47.
- ²⁹ Тринадцятий Конгрес українців Канади відмічає 40 років праці КУК. 1940–1980: 10–13 жовтня 1980. — Вінніпег, 1980. — С. 44.
- ³⁰ Бюлетень КУК. — 1980. — № 3. — С. 9.
- ³¹ П'ятнадцятий Конгрес українців Канади. — Вінніпег, 1986. — С. 36.
- ³² Там само.
- ³³ Західноканадський збірник. Канадське наукове товариство ім. Шевченка. — Частина 1. — Едмонтон, 1973. — С. 103–104.

Стаття посвячена отобразенню многогранной деятельности Комитета украинцев Канады относительно формирования канадской поликультурности. Политика поликультурности открыла перед украинцами новые возможности для развития своего языка, культуры, обычаев и традиций,

национального воспитания молодого поколения. Следующим важным этапом деятельности КУК в этом направлении стала борьба за осуществление основных положений этой политики, провозглашенных руководством страны.

Ключевые слова: Комитет украинцев Канады, поликультурность, политика, язык, культура, национальное воспитание.

The article shows the activity of Ukrainian Canadian Committee to formation and introduction of the Canadian multiculturalism. The policy of multiculturalism opened up to Ukrainians new opportunities for development of their language, culture, customs, traditions and national education of the young generation. The next important stage in the activities of the UCC in this direction was the struggle for the implementation of key provisions of that policy, proclaimed by the state leadership.

Key words: Committee of Ukrainians of Canada, multicultural, policy, language, culture, national education.